

MIROSŁAW MASZYBROCKI

Praktyki w bankach i zakładach ubezpieczeń dla studentów kierunków ekonomicznych (wyniki badań ankietowych)

Masowość studiów ekonomicznych oraz ich urynkowanie powoduje, że wymogiem chwili jest prowadzenie w Polsce stałej analizy jakości kształcenia na studiach wyższych, co winno być przedmiotem zainteresowania nie tylko uczelni, ale i przyszłych pracodawców¹.

W nowoczesnej Europie to właśnie edukacja i szkolenia, zostały uznane za środki umożliwiające osiągnięcie większej gospodarczej konkurencyjności, zrównoważonego rozwoju i produktywności oraz zwiększające spójność społeczną.

Jest więc wyzwaniem kształtowanie w czasie studiów takiej sylwetki absolwenta, aby ten był zdolny do rozwiązywania coraz bardziej skomplikowanych problemów współczesnej gospodarki i finansów oraz również posiadał umiejętności działania w warunkach kryzysu². Wyzwaniem, które winny podjąć zarówno szkoły wyższe, jak i przyszli pracodawcy.

Postulat wprowadzenia szerszego udziału zajęć praktycznych do kształcenia, jest też jednym z elementów podsumowania rozdziału 5 „Kapitał ludzki – efekt edukacji” Raportu ONZ³. Stwierdzono w nim między innymi, że „(...) dziś udział zajęć praktycznych, praktyk i staży, zajęć laboratoryjnych, prac projektowych w programach kształcenia jest zdecydowanie za mały. Prawdopodobnie także dlatego, że szkoły, także wyższe, często pozostają odizolowane od otoczenia gospodarczego”⁴.

1. Raport ZBP i PIU *Ocena kształcenia absolwentów studiów o kierunku ekonomia oraz finanse i rachunkowość a potrzeby rekrutacyjne instytucji finansowych*, Warszawa 2008 r.
2. Referat K. Bielawska, M. Jastrzębska, T. Martyniuk *Sylwetka absolwenta kierunku finanse i rachunkowość*, „Dydaktyka finansów na kierunku finanse i rachunkowość”, Materiały Konferencyjne Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wydawnictwo UE we Wrocławiu 2009 r.
3. Raport o rozwoju społecznym Polska 2007 *Edukacja dla pracy*, przygotowany na zlecenie Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (ONZ), Warszawa 2007 r.
4. Raport o rozwoju społecznym Polska 2007 *Edukacja dla pracy*, przygotowany na zlecenie Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (ONZ), Warszawa 2007 r.

Również w opracowaniu przygotowanym dla ZBP i PIU w 2008 roku stwierdzono na podstawie analiz, że „(...) Słabość polskiego systemu kształcenia ekonomistów i finansistów wynika z faktu, że programy studiów (zajęcia kursowe) są prawie całkowicie pozbawione zajęć ściśle powiązanych z praktyką gospodarczą. (...) Także praktyki i staże zawodowe mają znaczenie marginalne. (...) Od strony pracodawców również mamy do czynienia ze zróżnicowanym stopniem zainteresowania organizowaniem studenckich praktyk i staży”⁵.

Niniejsze opracowanie powstało na podstawie raportu z badań pt.: „Praktyki i staże w bankach i instytucjach finansowych dla studentów kierunków ekonomia oraz finanse i rachunkowość (specjalizacja bankowość i ubezpieczenia)” przygotowanego dla Związku Banków Polskich i Polskiej Izby Ubezpieczeń w końcu 2009 r .

Raport, jak i niniejszy artykuł, oceniają jaką rolę odgrywają praktyki w uczelniach i instytucjach finansowych oraz czy są pomostem pomiędzy teorią a praktyką.

Obydwa opracowania zostały przygotowane w celu rozpoczęcia szerokiej dyskusji na temat roli praktyk w doborze kadr w bankach i zakładach ubezpieczeń.

Metoda analizy

Analizie zostały poddane praktyki studenckie i staże dla studentów kierunków ekonomia oraz finanse i rachunkowość, organizowane w bankach oraz w zakładach ubezpieczeń. Badaniom poddano takie elementy jak.: przygotowanie praktyk przez uczelnie, ich organizacja w instytucjach finansowych, rodzaj i program. Przedstawione w raporcie informacje oraz rozwiązania oparto o dane zagregowane bez wskazywania nazwy konkretnej uczelni czy instytucji finansowej. W raporcie uwzględniono niektóre informacje na temat uczelni i instytucji finansowych przedstawione na ogólnodostępnych stronach internetowych.

Analiza była prowadzona wieloetapowo bazując na ankietach skierowanych do odpowiednich wydziałów uczelni ekonomicznych oraz banków i zakładów ubezpieczeń.

Celem przeprowadzenia badania ankietowego było pozyskanie zarówno danych statystycznych, jak i informacji szczegółowych, dotyczących odbywanych praktyk, w tym uzyskanie opinii respondentów na temat określenia skali ważności elementów tworzących organizację praktyk.

Ankietowani poddali też ocenie stopień realizacji, w czasie praktyk, treści kształcenia określonych dla kierunków studiów, a także stopień kształtowania umiejętności twardych i miękkich.

Wyniki badania ankietowego stały się podstawą przeprowadzenia, w drugim i trzecim kwartale 2009 roku, szeregu wywiadów na uczelniach i w instytucjach finansowych w Katowicach, Wrocławiu oraz Warszawie. Przygotowanie do przeprowadzenia rozmów poprzedziła analiza udzielonych odpowiedzi na pytania zawarte w ankietach oraz wnioski wynikające z dokumentów i informacji o odbywanych praktykach i stażach.

---

5. Opinia z Raportu ZBP i PIU *Ocena kształcenia absolwentów studiów o kierunku ekonomia oraz finanse i rachunkowość a potrzeby rekrutacyjne instytucji finansowych* Warszawa 2008 r.

Odniesiono się także do struktury organizacji praktyk na poszczególnych stopniach studiów oraz przedstawiono internetową ofertę praktyk i staży.

Ograniczeniem procesu badania było niedostateczne zainteresowanie niektórych wydziałów czy instytucji finansowych, jak też zmniejszenie liczby ofert praktyk w 2009 roku ze względu na kryzys finansowy.

Raport kończy się podsumowaniem z przeprowadzonej analizy oraz rekomendacjami działań, które zwiększają jakość i wartość praktyk i staży w procesie kształcenia oraz pozwolą stworzyć pomost pomiędzy teorią a praktyką.

Badanie ankietowe

W pierwszym kwartale 2009 roku przygotowano i przeprowadzono, pod egidą Związku Banków Polskich i Polskiej Izby Ubezpieczeń, badanie ankietowe, które skierowano do odpowiednich wydziałów uczelni ekonomicznych oraz banków i zakładów ubezpieczeń.

Łącznie uzyskano odpowiedzi z 13 wydziałów uczelni oraz 13 instytucji finansowych (głównie banków), w tym z banków spółdzielczych oraz jednej grupy bankowo-ubezpieczeniowej. Ankiety nadeszły jednostki instytucji finansowych różnej wielkości, wydziały dużych i średnich uczelni. Struktura odpowiedzi była tożsama z charakterystyką polskich instytucji finansowych pokazując większą aktywność i zainteresowanie problematyką praktyk wśród banków niż wśród ubezpieczycieli.

Potwierdziły to również ankiety uczelni, z których wynika, że średnio 40 proc. wszystkich studentów odbywa praktyki w bankach, a zaledwie co dwunasty student w zakładach ubezpieczeń⁶.

Treści ankiety służyły pozyskaniu danych statystycznych i informacji szczegółowych o odbywanych praktykach, które zostały zweryfikowane w trakcie późniejszych rozmów i wywiadów na uczelniach i w instytucjach finansowych w trzech miastach tj. w Katowicach, we Wrocławiu i w Warszawie.

Wnioski z badania ankietowego

Kierując się stosowaną przez większość uczelni zasadą zgodności programów praktyk z kierunkiem studiów, zdecydowana większość ankietowanych zadeklarowała, że programy praktyk dla konkretnego studenta uwzględniają jego wiedzę teoretyczną i umiejętności praktyczne.

Niektórzy zauważali niedostateczne powiązanie programu praktyk ze ścieżką planowanej kariery zawodowej studenta. Niestety, zasadność takich opinii okazała się trudna do potwierdzenia, wobec bardzo skąpego, lub w ogóle, braku przekazania informacji dotyczących miejsca odbywania praktyk, opisu stanowisk pracy oraz zadań realizowanych przez studentów.

---

6. Dane pozyskane z *Ankiety dotyczącej organizacji i przebiegu praktyk studentów kierunku ekonomia oraz finanse i rachunkowość, w bankach oraz innych instytucjach finansowych*, ZBP i PIU, Warszawa 2009.

Ankietowani udzielając odpowiedzi na pytanie dotyczące elementów wpływających na organizację praktyk podkreślali wagę dopasowania zakresu zadań do określonego studenta. Zarówno uczelnie, jak i instytucje przyjmujące praktykantów, doskonale zdają sobie sprawę z tego, że programy praktyk i określenie realizowanych zadań podczas praktyk, wpływają na jej powodzenie i stanowią o jej jakości.

Odpowiedzi udzielane w ankietach wykazały, że dla uczelni, jak i instytucji finansowych, najważniejszymi elementami w organizacji praktyk są: „Zakres zadań wykonywanych przez praktykanta/stażystę„ oraz „Opiekunowie praktyk w banku /instytucji finansowej”.

Świadczy to o uznaniu powyższych elementów za kluczowe dla osiągnięcia sukcesu w organizacji praktyk.

Rozbieżność w ocenie pojawia się przy ocenie ważności uczelnianego opiekuna praktyk, co potwierdza znany wcześniej fakt, że współpraca między uczelniami a instytucjami nie opiera się na ciągłym dialogu.

Zastanawiające są różnice w postrzeganiu sensowności podsumowywania praktyk w instytucji finansowej oraz wystawiania ocen po jej odbyciu. Ten ostatni element, jak wskazują ankietowane instytucje finansowe oraz przeprowadzone z nimi rozmowy, stanowi cenne źródło informacji o tym, jak organizować praktyki.

Reasumując, odpowiedzi na pytanie ankietowe wskazały następującą kolejność elementów wpływających na organizację praktyk:

1. Opiekunowie praktyk w instytucji finansowej.
2. Szczegółowe określenie programu każdej praktyki/stażu.
3. Zakres zadań wykonywanych przez praktykanta/stażystę.
4. Ocena praktykanta/stażysty po odbyciu praktyki/stażu.
5. Termin i czas trwania praktyki/stażu.
6. Regulamin odbywania praktyk/staży.
7. Podsumowanie odbycia praktyki w uczelni i instytucji finansowej.
8. Umowa o organizację praktyk/staży z uczelnią.
9. Opiekunowie praktyk na uczelni.
10. Wymiana doświadczeń z innymi instytucjami finansowymi w zakresie organizacji praktyk/staży.

Innym zagadnieniem poruszonym w badaniu ankietowym była ocena ważności i realizacja przykładowych treści kształcenia dla studiów ekonomii oraz finansów i rachunkowości.

Analiza odpowiedzi wskazuje, że dla uczelni najważniejsze jest w czasie praktyk, ugruntowanie wiedzy z zakresu: „Finanse przedsiębiorstwa”, „Zasady rachunkowości”, „Przepisy prawa i obrotu gospodarczego”.

Instytucje finansowe uważają natomiast, że najważniejsze jest w trakcie praktyk, utrwalanie wiedzy z zakresu „Przepisy prawa i obrotu gospodarczego”, „Podstawy zarządzania”, „Bankowość i ubezpieczenia, towarzystwa funduszy inwestycyjnych i emerytalnych”.

Wspólną treścią kształcenia, która zdaniem obu grup respondentów wymaga większej uwagi podczas praktyk są „Przepisy prawa i obrotu gospodarczego”.

Respondenci ankiety, przedstawiciele uczelni oraz instytucji finansowych, zostali poproszeni także o dokonanie oceny ważności kształtowania podczas praktyk niektórych

umiejętności twardych oraz umiejętności miękkich. Wybrano je spośród wielu, które składają się na konkretne umiejętności i wiedzę potrzebną do wykonania określonych zadań tworząc umiejętności twarde oraz te, które tworzą zdolność do zarządzania sobą i stanowią o jego wysokiej skuteczności w życiu społecznym.

Wyniki odpowiedzi z ankiet wskazują, że przedstawiciele zarówno uczelni, jak i instytucji finansowych, oczekiwaliby większego kształtowania umiejętności twardych podczas praktyk niż ma to miejsce obecnie. Zauważyć jednak należy, że większe różnice, co do ważności (ważność elementu minus ważność realizacji) w zakresie umiejętności twardych wskazują uczelnie niż instytucje finansowe. Uczelnie wskazują także na większą różnicę między średnią z ważności umiejętności miękkich, a średnią stopnia realizacji w czasie praktyk w stosunku do instytucji finansowych.

Ciekawym spostrzeżeniem w grupie instytucji finansowych była dwukrotna zmiana różnicy średnich wartości umiejętności twardych oraz prawie zerowa zmiana różnicy średniej wartości umiejętności miękkich, które mogliby nabyć studenci na praktykach z tymi, które osiągają jako absolwenci. Bezsprzecznie świadczy to o kształtowaniu przez studentów, w trakcie studiów, umiejętności twardych i braku ćwiczeń, dzięki którym nabywaliby umiejętności miękkie.

Jak wskazali respondenci w ankiecie, w czasie praktyk powinny być szczególnie rozwijane i kształtowane następujące umiejętności miękkie: „Otwartość na zmiany”, „Umiejętność pracy w warunkach stresu”, „Zarządzanie czasem”, „Odpowiedzialność za realizowane zadania”, „Wykorzystanie znajomości języków obcych”.

Na podstawie przedstawionych wyżej danych możliwe jest postawienie tezy, że instytucje finansowe posiadają duży potencjał kształtowania umiejętności twardych i miękkich, ale jego wykorzystanie w czasie praktyk następuje w niewielkiej części. Fakt ten powinien budzić zastanowienie również w kontekście informacji, że większość ankietowanych (63,6 proc.)⁷ potwierdziła, że programy praktyk realizowanych w innych instytucjach niż finansowe, pozwalają również kształtować umiejętności twarde oraz miękkie.

Jeśli dodać do tego fakt, jak wynika z ankiet, że odsetek odbywających praktyki w instytucjach finansowych wynosi około 48,0 proc.⁸ wszystkich zobligowanych do ich odbycia, to oznacza to, że rola instytucji finansowych w edukacji ekonomicznej jest znacząca, ale nie dominująca.

Fakt ten pośrednio potwierdziły wcześniejsze badania na temat kształcenia⁹, z których wynika, że zaledwie 38,8 proc respondentów przeprowadzanej ankiety, deklarowało zatrudnianie absolwentów kierunku ekonomia oraz finanse i rachunkowość na stanowiskach adekwatnych do ich kompetencji w instytucjach finansowych.

7. Dane z *Ankiety dotyczącej organizacji i przebiegu praktyk studentów kierunku ekonomia oraz finanse i rachunkowość, w bankach oraz innych instytucjach finansowych*, ZBP i PIU, Warszawa 2009 r.

8. Dane z *Ankiety dotyczącej licencjatów i magistrów*, ZBP i PIU, Warszawa 2007 r.

9. Raport ZBP i PIU *Ocena kształcenia absolwentów studiów o kierunku ekonomia oraz finanse i rachunkowość a potrzeby rekrutacyjne instytucji finansowych*, Warszawa 2007 r.

Organizacja praktyk studenckich

Wiele uczelni dopiero w 2009 roku podjęło próby wypracowania rozwiązań w zakresie organizacji praktyk, gdyż konieczność ich odbycia wynika z nowego podziału na trzy szczeble studiów oraz obowiązujących standardów kształcenia określonych dla każdego z kierunków.

Niestety, w środowisku wciąż dominuje pogląd przeniesiony z przeszłości, że praktyka stanowi „zło konieczne” i to studentowi powinno zależeć na jej odbyciu.

W takiej sytuacji częstym rozwiązaniem jest przedstawianie przez uczelnie ogólnych wymagań dotyczących praktyk i oczekiwanie, że to student przedstawi uczelni umowę z instytucją, w której chce odbyć praktykę, a potem przedstawi zaświadczenie o jej odbyciu.

Sytuację usprawnia działalność funkcjonujących na wielu uczelniach biur karier, ale i ta nie jest wystarczająca w stosunku do istniejących potrzeb. Proces doboru praktyk bardzo rzadko obejmuje uzgadnianie treści kształcenia, które w czasie praktyk powinny być sprawdzone i doskonalone.

Odpowiedzi udzielone w ankietach, jak też przeprowadzone rozmowy, nie wskazywały, aby zasadą było poddawanie studentów kierowanych na praktyki testom określającym ich predyspozycje czy też umiejętności praktyczne.

Dla niektórych instytucji finansowych bardzo ważne są opinie studentów na temat wybranych aspektów odbytej praktyki. Przykładowa ankieta skierowana do studenta po ukończonej praktyce zawierała między innymi pytania dotyczące:

- sposobu rekrutacji na praktyki,
- przygotowania stanowiska pracy,
- przydzielonych zadań,
- pracy opiekuna,
- życzliwości zespołu, w którym pracował student,
- postrzegania instytucji, jako pracodawcy.

Z rozmów z uczelniami wynikało, że bardzo rzadko prowadzi się analizę efektywności prowadzonych praktyk. A niektóre uczelnie dopiero od niedawna rejestrują odbywane praktyki.

Brak prowadzenia takich ocen uniemożliwia uzyskanie informacji o tym:

- jak są realizowane określone cele praktyk,
- czy dokonuje się zmian w programach i organizacji praktyk.

Prowadzenie dokumentacji w formie uproszczonej na pewno nie pozwala wyciągnąć takich wniosków.

Dostęp do informacji o ofercie praktyk

Z przekazanych informacji przez instytucje finansowe wynika, że w minionych latach jednostki i centrale instytucji finansowych jedynie doraźnie współpracowały z uczelniami przy organizacji praktyk. W większości przypadków taka współpraca była wynikiem osobistych kontaktów pracowników uczelni i instytucji oraz dużej ilości zapytań dotyczących możliwości odbycia praktyk kierowanych przez samych studentów.

W takiej sytuacji coraz ważniejszym źródłem informacji o zasadach i możliwościach odbywania praktyk staje się internet. Informacje na temat wakacyjnych praktyk publikują internetowe portale zatrudnienia¹⁰, a wyszukiwarkę ofert praktyk i staży zamieszcza na przykład portal studencki¹¹. Wyszukiwarka daje możliwość znalezienia praktyki określonego rodzaju i wskazuje, na których stronach internetowych instytucji finansowych można znaleźć więcej szczegółów o organizacji i aplikowaniu na praktykę.

Ogłoszenia dotyczące praktyk na stronach internetowych instytucji finansowych zawierają zwykle:

- podstawowe informacje o zakresie i programie praktyk,
- zasady odbywania praktyk w określonych miastach, na określonych stanowiskach, oczekiwania wobec praktykanta.

Zainteresowani studenci przygotowują i przesyłają drogą elektroniczną pisemne aplikacje do wybranej firmy. Przyjęcie na praktyki odbywa się po pozytywnie odbytych rozmowach kwalifikacyjnych w określonych departamentach firm.

Inicjatywami uzupełniającymi ofertę wyżej prezentowanych praktyk są autorskie rozwiązania organizacyjne o charakterze środowiskowym czy ogólnopolskim.

Należą do nich:

- organizowany od 1996 roku konkurs PricewaterhouseCoopers i „Gazety Wyborczej” pod nazwą „Grasz o staż”,
- program „Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu Kuźnią Kadr Menedżerskich dla opartej na wiedzy gospodarce”¹², który wykorzystuje środki unijne do organizacji praktyk,
- coroczne wydawanie przez portal pracy, kariery i edukacji¹³ poradnika na temat praktyk dostępnego w biurach karier uczelni w całym kraju oraz bezpośrednio na stronie internetowej,
- organizowanie przez AIESEC od 16 lat w największych ośrodkach akademickich corocznych „Dni kariery” – targów pracy, praktyk i staży¹⁴,
- obecnie zawieszony program „Go4Business” organizowany przez Raiffeisen Bank Polska SA i Uniwersytet Szczeciński.

Programy praktyk w zależności od stopnia studiów

Analiza działań instytucji finansowych w zakresie praktyk i staży nie pozwala wysnuć wniosku, że standardy kształcenia określone w stosownym rozporządzeniu ministra nauki i szkolnictwa wyższego¹⁵ bezpośrednio wpływają na obecną politykę instytucji w zakresie organizacji praktyk. Zauważa się jednak tendencję, że wachlarz oferty

10. Przykładowe portale zatrudnienia www.pracuj.pl, www.gazetapraca.pl, www.kariera.com.pl, www.praktyki.eurostudent.pl

11. Więcej www.studentnews.pl

12. Więcej www.ue.wroc.pl/biuro_karier/2239/projekty_unijne.html

13. Więcej www.pracuj.pl

14. Więcej www.dnikariery.pl/secms/pl/dni_kariery

15. Treści standardów zamieszczono na stronie internetowej Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego www.nauka.gov.pl

praktyk i staży tworzony jest w instytucjach finansowych przy uwzględnieniu głównie bieżących potrzeb kadrowych oraz przez selekcjonowanie studentów według kryterium ich wiedzy i umiejętności.

Występują zatem na rynku praktyki podstawowe organizowane przez instytucje finansowe dla I stopnia studiów, które znakomicie spełniają warunki praktyk obowiązkowych oraz oferta praktyk specjalistycznych. Natomiast dla II stopnia studiów organizowane są praktyki, które studenci mogą traktować jako nieobowiązkowe, ale dające możliwość zdobycia praktycznych umiejętności.

Internetowe oferty programów praktyk

Analiza ofert praktyk przedstawionych na stronach internetowych niektórych instytucji finansowych potwierdza tezę, że organizacja praktyk zależy od wielkości instytucji, jej doświadczenia oraz oczekiwań, jakie ma instytucja wobec praktyk.

Jak wynika z przeglądu praktyk, czołowe instytucje finansowe w Polsce o dużym zasięgu terytorialnym, przyjmują na praktyki najwięcej studentów, i są to zarówno praktyki podstawowe obowiązkowe, jak i specjalistyczne (na przykład Bank PKO BP SA, Bank Pekao SA, PZU SA). Zdarzają się także instytucje finansowe, których oferta jest zawężona do praktyk profilowanych dla niewielkiej grupy studentów. Studenci są w nich starannie dobierani do takich programów tworząc zwykle grupy 20-30-osobowe, w których poznają działalność instytucji, wykonują zdefiniowane zadania czy też projekty (na przykład Praktyka z Lwem organizowana przez grupę ING czy DB Praktyki).

W przeglądzie praktyk, ze względu na sposób ich prezentacji, na uwagę zasługuje propozycja BRE Banku SA. Opisano w niej nie tylko to, co realizują poszczególne departamenty, ale również wskazano konkretne zadania, które mogą być wykonywane przez studenta podczas praktyk. Przedstawienie oferty praktyk w takiej formie można uznać za wzorcowe i godne do naśladowania przez inne instytucje finansowe.

PODSUMOWANIE

Przeprowadzona analiza organizacji praktyk dla kierunków ekonomia oraz finanse i rachunkowość w instytucjach finansowych wykazała, że podejście danej instytucji finansowej do praktyk jest bardzo często uzależnione od wielu czynników. Należą do nich: przyjęty model biznesowy prowadzonej działalności (centrala, oddziały, placówki), automatyzacja operacji, aktualna strategia rozwoju, doświadczenia w zakresie organizacji praktyk w minionych latach, oraz obecne oczekiwania w stosunku do praktyk studenckich.

Dla wielu instytucji finansowych, co podkreślano w rozmowach i wywiadach, praktyki obowiązkowe są wyłącznie kadrowym wsparciem w czasie urlopów pracowników, a w niewielkim stopniu są potencjalną możliwością pozyskania przyszłych pracowników.

Fakt ten znajduje potwierdzenie w ofercie praktyk wakacyjnych przedstawionych na stronach internetowych instytucji finansowych. Tylko niektóre z nich, oprócz praktyk wakacyjnych, proponują praktyki i staże profilowane, które pozwalają nie tylko poznać studenta, ale wykształcić umiejętności praktyczne.

Z dużą dozą prawdopodobieństwa można więc stwierdzić, że takie podejście do organizacji praktyk wynika z tego, że tylko nieliczne instytucje posiadają strategię w zakresie roli i organizacji praktyk w procesie rekrutacji pracowników.

Uczelnie z kolei traktują organizację praktyk jako obowiązek wynikający z narzucenych przepisów, co w praktyce sprowadza się do rozwiązania, że to student winien w pierwszym rzędzie znaleźć instytucję do odbycia praktyki. Struktury uczelni wspomagają wprowadzenie studentów poprzez działalność biur karier, ale jak wynika z obserwacji, ich możliwości z wielu powodów, w tym kadrowych i finansowych, są ograniczone.

Ułomnością obecnego systemu organizacji praktyk jest także to, że do nielicznych należą przypadki, kiedy odbywane praktyki posiadają oprócz ramowych, także szczegółowe programy określone dla danego profilu praktyki, czy indywidualne programy dla praktykanta.

Zauważyć również należy, na co wskazały rozmowy z uczelniami i instytucjami, że student kierowany na praktyki, nie zawsze zna i potrafi stosować podstawowe zasady zachowania się i komunikacji w instytucji finansowej.

Przeprowadzone wywiady wykazały również, że kilkutygodniowy okres praktyk to za krótki czas, by poznać potencjał praktykanta, ale wystarczający by kształtować postawy i cechy studentów obejmujące na przykład nawyk systematyczności, odpowiedzialności za podejmowane działania, ustawianie priorytetów, logiczne myślenie. Należałoby o tym pamiętać przy organizacji praktyk w instytucjach finansowych.

Rekomendacje działań

Z przedstawionej w niniejszym opracowaniu sytuacji wynika, iż niełatwe jest wypracowanie uniwersalnej formuły funkcjonowania praktyk studenckich. Toteż niezbędne jest wdrożenie takich rozwiązań, które zwiększą zainteresowanie instytucji finansowych organizacją praktyk i rozwiną długofalową współpracę z uczelniami w tym zakresie. Z kolei uczelnie winny stać się znacznie bardziej aktywne i otwarte w opracowaniu i proponowaniu instytucjom finansowym różnych programów praktyk.

Wielu przedstawicieli uczelni i instytucji finansowych wskazywało, że takim rozwiązaniem może stać się dookreślenie kluczowych kryteriów warunkujących osiągnięcie sukcesu w organizacji praktyk oraz ich wdrożenie w formie zaadaptowanej do lokalnych warunków.

Przeprowadzona analiza wykazała, że kluczowymi warunkami osiągnięcia sukcesu w organizacji praktyk są:

- opracowanie ramowych programów zależnie od celu praktyki i profilu kształcenia,
- określenie treści zadań realizowanych przez studenta,
- współpraca między stronami w zakresie organizacji praktyk, w tym ich ocena.

Wcześniejsza znajomość ramowych programów praktyk, oraz możliwych do realizacji zadań, ma też jeszcze jedną ważną zaletę – pozwala określić kryteria doboru studentów dla danego rodzaju praktyk.

Pożądanym działaniem w organizacji praktyk, wskazywanym przez rozmówców, jest też stałe poddawanie ich ocenie, a nie tylko wystawianie zaświadczeń o ich odbyciu. Instytucje finansowe i uczelnie powinny być informowane jak realizuje się cele praktyk i na tej podstawie wspólnie dokonywać zmian w programach i ich organizacji.

Wspomagającym rozwiązaniem służącym zbliżeniu teorii z praktyką może stać się rozwój profilowanych programów praktyk i staży dla studentów posiadających określoną wiedzę merytoryczną. Zdaniem rozmówców, rozszerzenie tych praktyk na większą liczbę jednostek organizacyjnych, opracowanie programów praktyk dedykowanych rozwiązaniu określonych zagadnień, czy wypracowaniu nowatorskich rozwiązań, byłoby bardzo pożądane. To, co podkreślano w rozmowach, to fakt, że studenci kończący takie praktyki, mieliby poczucie wzbogacenia o nowe umiejętności, pozwalające nawiązać dłuższą współpracę z instytucjami, aż do pracy etatowej po studiach włącznie.

Jako konieczne działanie uzupełniające przy organizacji praktyk wskazano, w celu kształtowania postawy biznesowej u studentów, przeprowadzenie obowiązkowych szkoleń, których elementami winny być między innymi zagadnienia komunikacji w grupie, rozwiązywanie konfliktów, zarządzanie czasem i zasady skutecznej organizacji pracy, oraz etyka w biznesie.

PODSUMOWANIE

Przedstawiony obraz praktyk wskazuje, że praktyki obecnie funkcjonują w „organizacyjnym chaosie”, w którym każda ze stron – uczelnie, studenci, instytucje finansowe – próbują się odnaleźć. Obecny stan organizacji praktyk, jak opisano wyżej, wskazuje na wiele problemów o charakterze ogólnym i bardziej szczegółowym. Metody ich rozwiązania nie są łatwe, a tylko część z nich następuje wraz ze zmianami w szkolnictwie i w otoczeniu gospodarczym. Rozwiązania tych problemów nie można dokonać przez opracowanie i wdrożenie uniwersalnego modelu organizacji. Dlatego w obecnej sytuacji, najlepszym sposobem jest podjęcie wspólnych działań uczelni i pracodawców, aby razem określić jak powinno się organizować praktyki.

Brak takiej współpracy będzie prowadził do porażki organizacji praktyk mierzonej rozdźwiękiem pomiędzy teorią a praktyką. Powiększy to dystans między edukacją a wymaganiami kwalifikacyjnymi do pracy. Bezsprzecznym wynikiem tej porażki będzie, podnoszony co jakiś czas, argument o niedostatku wykwalifikowanych nowych pracowników gotowych do podjęcia pracy w instytucjach finansowych¹⁶.

MIROSLAW MASZYBROCKI jest ekspertem w zakresie zarządzania i ubezpieczeń, doradcą finansowym, promotorem edukacji finansowej i prawnej.

---

16. Związki kształcenia z praktyką rozważa Ireneusz Białecki w oprac. *Pojęcie kompetencji a polityka wobec edukacji i rynku pracy*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe”, 2006, nr 2, s. 97-107.